

راهکارهای پرورش مهارت استدلال در دانش آموزان

فاطمه سلیمانی دهنوی

کارشناسی ارشد فلسفه ، دانشگاه اصفهان (دبیر آموزش و پرورش)

۰۹۱۳۶۷۳۵۹۶۰

چکیده :

قدرت استدلال یکی از مهارت های شناختی ارزشمندی است که افراد با هوش بالا می توانند از آن استفاده کنند. افزایش قدرت استدلال یکی از چالش های همیشگی جامعه است. این توانایی می تواند در زندگی روزمره، در برقراری ارتباط با دیگران و همچنین در محیط کار به فرد کمک زیادی کند، لذا تقویت قدرت استدلال در همه افراد در جهت توسعه تفکر انتقادی، تغییر رفتارها و شیوه های تفکر و همچنین شناسایی و حذف افکار غیرمنطقی و تحریفات شناختی ضروری است. این تحقیق به روش توصیفی - تحلیلی بر آن است تا به بررسی راهکارهای پرورش مهارت استدلال در دانش آموزان بپردازد .

واژگان کلیدی: استدلال ، دانش آموزان ، تفکر .

۱- مقدمه :

داشتن دانش آموزان خلاق و متفکر از اهداف اصلی آموزش و پرورش هر کشوری است اما متأسفانه امروزه مدارس توجه خود را بیشتر به انتقال اطلاعات و حقایق علمی معطوف کرده و از تربیت انسانهای متفکر و خلاق فاصله گرفته اند حال آنکه تربیت انسانهای صاحب اندیشه باید نخستین هدف تعلیم و تربیت باشد بر این اساس بسیاری از روان‌شناسان و متخصصان آموزش و پرورش معتقدند هدف اصلی مدارس و مراکز تربیتی باید پرورش مهارتهای فکری دانش آموزان باشد و برنامه ریزان درسی باید طراحی برنامه های درسی خویش را با هدف تربیت افراد متفکر و با تفکر خلاق قرار دهند . (کنعانی هرندی، نوریان ، نوروزی و عبایی کوپایی ، ۱۴۰۰ ، ص ۲۲۱) بدون شک پرورش دادن مهارت های تفکر مثل استدلال و خلاقیت بسیار دشوار است اما این به معنای غیر ممکن بودن آن نیست. بسیاری از پژوهشها نشان داده اند که تفکر آموزش پذیر است، یعنی می توان دگرگونی های چشم گیر و پایدار در عملکرد شناختی افراد ایجاد کرد . (رستمی ، رحیمی، رستمی و هاشمی ، ۱۳۹۱ ، ص ۱۱) مهارتهای تفکر مجموعه ای از مهارت ها هستند که دانش آموزان را برای یادگیری بهتر در قلمرو درسی آماده میسازند، زیرا با بهبود تفکر می توان یادگیری را بهبود بخشید از انواع مهارتهای تفکر می توان به استدلال و خلاقیت اشاره کرد. استدلال قدرت حل مسئله و خلاقیت تنوع راه های یادگیری را در دانش آموزان بالا می برد.

هدف تعلیم و تربیت نیز پرورش و رشد تفکر است و دراینبین تفکر استدلالی بخش اساسی در تفکر و یادگیری است که با رشد افراد در ارتباط است و درنهایت به رشد جامعه می انجامد . (محمدی، ۱۳۸۷) در همین راستا، اریکسون (۲۰۰۵) معتقد است که توانایی در تفکر استدلالی، حل مسئله و تعقل به عنوان اهداف اساسی تعلیم و تربیت محسوب میشود . (Cagla, 2010) اما معلمان در زمینه شیوه آموزش و نحوه ارزشیابی تفکر استدلالی دانش آموزان دوره های مناسبی نگذرانده اند و این مسئله مهمی است که اکثر صاحب نظران بر آن تأکید میکنند. روشهای نظام آموزشی، در زمان حاضر یادگیرنده را یک فرد منفعل در نظر میگیرد. شناخت اهمیت تفکر استدلالی تنها مختص به تعلیم و تربیت و معلمان نیست، تقاضا برای استخدام در اقتصاد جهانی، زنده ماندن شیوه دموکراتیک زندگی و تصمیم گیریهای شخصی در جامعه ای پیچیده و به سرعت در حال تغییر، نیاز به مردمی دارد که خوب استدلال کنند و قضاوتهای خوب و درستی بکنند. جامعه نیاز به شهروندانی دارد که بدون جهت گیری به ارزشیابی ارتباط بین جنبه های مختلف یک مسئله بپردازند. علاوه بر آن گرفتن تصمیم های درست شخصی و اجتماعی نیاز به توانایی تفسیر درست و صحیح اطلاعاتی دارد که به وسیله رسانه ها فیلتر شده است . (Leng, 2015) تفکر استدلالی از جمله پیچیده ترین و عالی ترین جلوه های اندیشه انسان است که در مورد آن نظریه ها و دیدگاه های بسیاری وجود دارد. توشیو دوکو (۱۹۵۰) یکی از بنیان گذاران ژاپن جدید می گوید: «ما نه هیچ منبع طبیعی داریم و نه قدرت نظامی ما یک منبع پایان ناپذیر داریم و آن قدرت ابداع مغزهایمان است باید آن را توسعه دهیم؛ این قدرت در آینده ای نزدیک گران بهاترین ثروت بشر خواهد بود » . (رشیدپور ، ۱۳۸۹)

واحدی و مرادی (۱۴۰۲) در پژوهش خود به بررسی تاثیر آموزش فلسفه به کودکان بر پرورش مهارتهای استدلال دانش آموزان بیهق وسینا شهرکردستان پرداختند. نمونه اصلی این پژوهش شامل ۲۰ نفر معلم راهنمایی بود که به روش نمونه گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. برای تحلیل داده ها از نرم افزار SPSS استفاده شد. ابزار جمع آوری داده ها در این پژوهش پرسشنامه بود. ارزیابی اعتبار صوری و محتوایی مقیاس این پژوهش با دقت نظر و مشاوره با چند تن از استادان ، کارشناسان در زمینه آموزش فلسفه صورت پذیرفت. با استفاده از نرم افزار SPSS ضریب پایایی آزمون ۷۷٪ محاسبه گردید. فرضیه اصلی این پژوهش تاثیر برنامه آموزش فلسفه به کودکان بر پرورش مهارتهای استدلال دانش آموزان راهنمایی است. نتایج این پژوهش نشان داد که اجرای آموزش فلسفه در کلاس درس میتواند بر پرورش مهارتهای استدلال دانش آموزان تاثیر مثبتی بگذارد .

حسین بر و همکاران (۱۴۰۲) در بررسی تاثیر آموزش فلسفه به کودکان پرورش مهارت های استدلال دانش آموزان نشان دادند آموزش فلسفه موجب بالارفتن قدرت پردازش اطلاعات می‌شود و تمرکز دانش‌آموزان را بر ابعاد مختلف یک مسئله بالا می‌برد، در نتیجه می‌تواند خلاقیت و استدلال را در آنها بالا ببرد.

یافته‌های تحقیق جهانی فر و هرمزی نژاد (۱۴۰۲) در بررسی بهبود مهارت استدلال علی دانش‌آموزان به کمک مدل‌سازی رایانه‌ای نشان داد مدل‌سازی رایانه‌ای در مقایسه با مدل‌سازی روی کاغذ، در افزایش توانایی دانش‌آموزان برای ارائه عبارات منسجم علی و تشریح بهتر شواهد و ایده‌های علمی تأثیر داشته است، و موجب غنی شدن تفکر سیستمی دانش‌آموزان می‌گردد. شناخت عناصر استدلال، گردآوری شواهد و ابراز دلائل خود به‌منظور به ثمر رساندن استدلال‌ها، و همچنین انسجام استدلال برای افرادی که با مدل‌سازی کاغذی آموزش دیده‌اند دشوارتر از دانش‌آموزانی است که به کمک مدل‌سازی رایانه‌ای آموزش دیده‌اند. یافته‌ها نشان می‌دهند ارتباط بین شواهد، از دشوارترین قسمت‌های یک استدلال فیزیکی است، در واقع توانایی شاگردان در منسجم کردن، و یکپارچه سازی شواهد به‌منظور خاتمه استدلال و بیان نتیجه کمتر از سایر توانایی‌های استدلالی آنها بوده است، البته مدل‌سازی رایانه‌ای می‌توانسته به نسبت مدل‌سازی کاغذی این توانایی را بهبود ببخشد.

ظاهرزاده و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهشی به بررسی اثربخشی آموزش فلسفه بر پرورش استدلال و خلاقیت دانش‌آموزان (مورد مطالعه: دختران مقطع متوسطه اول شهر ایلام) پرداختند. روش پژوهش نیمه‌آزمایشی با طرح پیش‌آزمون-پس‌آزمون با گروه کنترل است. جامعه‌آماري کلیه دانش‌آموزان دختر متوسطه اول شهر ایلام در سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۴۰۰ می‌باشد (۴۸۵۰ نفر). نمونه پژوهش ۴۰ نفر از این دانش‌آموزان است که طبق نرم‌افزار جی‌پاور به شیوه نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شده‌اند، ابتدا از دو منطقه آموزش و پرورش شهر ایلام یک منطقه و از بین مدارس متوسطه اول دخترانه یک مدرسه و سپس از بین دانش‌آموزان ۴۰ نفر انتخاب و در دو گروه آزمایش (۲۰ نفر) و کنترل (۲۰ نفر) به صورت تصادفی قرار گرفتند. گروه آزمایش به مدت ۹ جلسه یک ساعته، تحت آموزش فلسفه به وسیله داستان‌های فلیپ‌کم قرار گرفتند و گروه کنترل هیچ آموزشی را دریافت نکرد. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه خلاقیت عابدی (۱۳۶۳) و پرسشنامه استدلال تامسون (۲۰۰۵) استفاده شده است. جهت تحلیل داده‌ها، آزمون کواریانس چندمتغیره و آزمون t به کار گرفته شده است. یافته‌های پژوهش نشان داد که آموزش فلسفه بر افزایش خلاقیت و استدلال دانش‌آموزان موثر بوده است.

رستمی و همکاران (۱۳۹۸) در مطالعه‌ای به بررسی تأثیر برنامه‌ی آموزشی فلسفه برای کودکان بر میزان مهارت استدلال دانش‌آموزان پسر پرداختند. روش پژوهش، از نوع نیمه‌آزمایشی با طرح پیش‌آزمون و پس‌آزمون با گروه کنترل بود. جامعه آماری، کلیه دانش‌آموزان پسر پایه پنجم ابتدایی در شهر تهران در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ بودند. از روش نمونه‌گیری چندمرحله‌ای (تصادفی خوشه‌ای دومرحله‌ای و تصادفی ساده) با حجم مناسب (۱۶ نفر در گروه آزمایش و ۱۶ نفر در گروه کنترل) از دانش‌آموزان پایه پنجم ابتدایی به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. پیش‌آزمون استدلال نیوجرسی (۲۰۰۰) در هر دو گروه آزمایش و کنترل توسط پژوهشگر اجرا شد. کار اصلی تدریس در گروه کنترل، به عهده معلم کلاس بود؛ اما برای تدریس در گروه آزمایش، از برنامه فلسفه برای کودکان توسط پژوهشگر استفاده شد. در گروه آزمایش بر اساس برنامه هفتگی که در مدارس ابتدایی ۲۴ ساعت بود میزان ۴ ساعت آموزشی از برنامه هر هفته (به مدت ۴۵ دقیقه) به آموزش فلسفه به کودکان اختصاص داده شد. نتایج آزمون تحلیل کواریانس نشان داد که گروه آزمایش در مقیاس‌های آزمون نیوجرسی (۲۰۰۰) نمره بالاتری را کسب کردند و اختلاف معناداری بین گروه کنترل و آزمایش در نمرات بود. بر این اساس و با توجه به بالاتر بودن میانگین نمرات گروه آزمایش در مرحله پس‌آزمون، می‌توان نتیجه گرفت که برنامه آموزش فلسفه برای کودکان بر میزان مهارت استدلال دانش‌آموزان پسر پایه‌ی پنجم ابتدایی تأثیر مثبت دارد. در نتیجه مدیران و معلمان می‌توانند با استفاده از این برنامه میزان و کیفیت استدلال دانش‌آموزان را افزایش دهند.

تیمورپور و همکاران (۱۳۹۴) در تحقیقی به بررسی پرورش مهارت استدلال در دانش آموزان پرداختند. مقاله حاضر با به چالش گرفتن مفهوم فلسفه در روی آورد فلسفه برای کودکان، جهت رشد مهمترین و اساسی ترین مهارت انسانی، یعنی مهارتهای استدلالی، در بین دانش آموزان پرداخته است و ضمن بیان اهمیت و تقسیم بندی مهارتهای تفکر، فلسفه و مهارتهای تفکر (تفکر فلسفی)، فلسفه برای کودکان بمنزله تفکر منطقی (روی آورد لیپمن)، پرورش تفکر انتقادی و خلاق، آموزش استدلال، اهداف و روش اجرای برنامه آموزش مهارتهای تفکر به کودکان پرداخته شده است

مرعشی و همکاران (۱۳۸۶) در پژوهش خود به بررسی تاثیر روش اجتماع پژوهشی بر پرورش مهارت های استدلال در دانش آموزان دختر پایه سوم راهنمایی پرداختند. نمونه این پژوهش شامل ۶۰ دانش آموز دختر بود که به روش نمونه گیری تصادفی از میان دانش آموزان دختر پایه سوم راهنمایی انتخاب شدند. ابزار جمع آوری داده ها «آزمون مهارت های استدلال نیوجرسی» (NJTRS) است که توسط مرعشی و نمازکار ترجمه و مورد پایایی سنجی و اعتباریابی قرار گرفت. ضمناً برای بررسی فرضیه پژوهش از طرح پیش آزمون - پس آزمون با گروه کنترل استفاده شد. فرضیه آزمایی و تحلیل داده ها نشان دادند که اجرای روش اجتماع پژوهشی در کلاس درس بر پرورش مهارت های استدلال دانش آموزان دختر موثر واقع می شود.

۲- روش شناسی :

پژوهش حاضر با هدف بررسی راهکارهای پرورش مهارت استدلال در دانش آموزان به شیوه توصیفی و از نوع کتابخانه ای انجام شده است و با توجه به روش پژوهش، جامعه آماری پژوهش شامل کلیه اسناد، مدارک و منابع مرتبط با موضوع مورد بررسی از قبیل کتب ، مقالات و پایان نامه ها می باشد.

۳- بحث درباره یافته ها

متخصصان تعلیم و تربیت تفکر را به گونه های مختلف تعبیر و تفسیر کرده اند :تفکر در لغت به معنی اندیشه کردن ، تأمل، نظر کردن در چیزی، اندیشه و فکر و تعمق، تصرف دل است در معانی اشیاء به خاطر درک مطلب، اندیشه کردن و اندیشیدن است .

یکی از رایج ترین تصورات اشتباه در نظام آموزش و پرورش این است که افراد باهوش خوب فکر می کنند. به نوعی این تصور ذهنی حکمفرماست که فکر کردن همان هوش در انجام عمل است. در حالی که اکثر مردم در دوران مدرسه و پس از آن حتی در فضای شغلی ناگزیرند فکر کنند . در حال حاضر گمان میشود تفکر به اندازه کافی ضمن تدریس دروس از جمله جغرافی تاریخی ریاضی و علوم آموزش داده می شود اگرچه هر درس نیازها و الگوهای فکری خود را دارد اما مینا و هدف اصلی آموزش و پرورش را باید آموزش تفکر کردن به دانش آموزان قرار داد. خوشبختانه با تحول علم و فناوری و ضمن پیدایش نظریه های جدید در یادگیری رویکردهای جدیدی نسبت به روشهای آموختن علوم مطرح شده است. امروزه بیشتر دانشمندان در تعریف علم به مطالعه پدیده ها از طریق مشاهدات معتبر و قابل اطمینان و تحلیل مشاهدات و تفکر درباره یافته ها و ساختن نظریه هایی براساس توجیه آنچه مشاهده و تحلیل شده است توافق دارند . (شعبانی ، ۱۳۹۸)

قدرت استدلال در لغت به معنای جستجوی دلیل است. استدلال ترکیب منظمی از معلول های شناخته شده و معقول برای رسیدن به یک نتیجه جدید است. در واقع، انسان ها توانایی یافتن روش ها و راه حل های جدید را با ترکیب مسائل و قوانینی که از قبل می دانند و

توسعه مهارت‌های حل مسئله خود دارند. تفکر منطقی یکی از توانایی‌های ذهنی سطح بالاست و افراد با هوش بالا از آن بهره می‌برند. استدلال فرآیند تمرین خودکنترلی بهتر و تمرکز بر حل مشکلات و دستیابی به اهداف است. این مفهومی است که سایر مهارت‌های ضروری زندگی مانند توسعه دیدگاه‌ها، ایجاد ارتباطات و برقراری ارتباط ایده‌ها را نیز شامل می‌شود. یادگیری استدلال به یک مهارت ضروری زندگی برای افراد در هر سنی تبدیل شده است. کنجکاوی طبیعی کودک پایه و اساس رشد تفکر و استدلال است. بسیاری از والدین معتقدند که استدلال به ریاضیات یا علوم به طور کلی محدود می‌شود اما باید بدانید که استدلال انتقادی در هر موضوع و هر جنبه‌ای از زندگی صدق می‌کند. کودکان به سادگی باید یاد بگیرند که چگونه تجزیه و تحلیل، مقایسه و استنتاج از اطلاعات را انجام دهند. این به آنها کمک می‌کند تا با موقعیت‌های مختلف به طور منطقی و عینی برخورد کنند. انگیزه‌هایی که هر تمرین استدلال انتقادی رسیدن به یک راه حل عملی است. (مبارکی، ۱۴۰۲)

داشتن قدرت استدلال می‌تواند در کار، مدرسه و روابط بین فردی موثر باشد که روش‌های مختلفی برای تقویت این مهارت وجود دارد که در ادامه به بررسی این موارد می‌پردازیم.

۳-۱. راهکارهای تقویت قدرت استدلال

امتحان کردن موارد جدید :

یکی از مهم‌ترین راه‌ها برای بهبود مهارت قدرت استدلال، امتحان کردن چیزهای جدیدی است که نیاز به تمرین و انگیزه دارد. قراردادهای منظمی با خود بگذارید تا سرگرمی‌ها و فعالیت‌های جدید را امتحان کنید. فعالیت‌هایی را انتخاب کنید که با یکدیگر متفاوت باشند.

ورزش کردن :

ورزش بر حافظه و تفکر تأثیر می‌گذارد. بسیاری از مطالعات نشان داده‌اند که بخشی از مغز که مسئول تفکر و استدلال است در افرادی که به طور منظم ورزش می‌کنند بزرگتر است. ورزش همچنین استرس و اضطراب را کاهش می‌دهد و به خلق و خوی خوب کمک می‌کند، بنابراین می‌تواند بهتر تمرکز کند و راحت‌تر یاد بگیرد.

خاطره نویسی :

خاطره نویسی می‌تواند به تشویق قدرت استدلال کمک کند. این کار نه تنها به فرد کمک می‌کند تا به روزهای گذشته خود نگاه کنید، بلکه فرد را به تفکر و تأمل وادار می‌دارد. نوشتن یک تلاش هیجان‌انگیز است و این کار فرد را مجبور می‌کند افکار خود را گسترش دهد و کشف کند. داشتن دفترچه‌ای که جزئیات روزها، احساسات و افکار روزانه را ثبت می‌کند، می‌تواند فرد را درون‌نگر، آگاه‌کننده و وی را به قدرت استدلال قوی هدایت کند.

داستان خواندن :

به طور کلی، هر نوع مطالعه برای بهبود قدرت استدلال مفید است. با این حال، خواندن داستان به فرد امکان می دهد با ابهام و تردید احساس بیشتری داشته باشد. این موضوع می تواند فرد را به سمت تفکر پیچیده و خلاقیت سوق دهد. وقتی داستانی را می خوانید مجبور می شوید دیدگاه های دیگر را بهتر درک کنید زیرا روی شخصیت داستان تمرکز می کنید. این احتمالاً به شما کمک می کند تا با جوامع، باورها و توانایی های اطرافیان همآهنگ شوید. به عنوان مثال می توان گفت که شما قادر خواهید بود با اطرافیان خود بحث کنید زیرا توانایی درک بالایی خواهید داشت. تفکر سیاه و سفید نیز با خواندن داستان کاهش می یابد. کسانی که دائماً داستان می خوانند ممکن است الگوهای فکری پیچیده ای داشته باشند چرا که توانایی قبول ابهام در موقعیت های مختلف را دارند.

انجام بازی هایی که نیاز به قدرت استدلال بیشتری دارند :

بازی های مختلفی وجود دارند که نیاز به استدلال دارند. بازی های استراتژیک، بازی هایی مانند شطرنج و بازی های کلمات، همگی به مهارت های قدرت استدلال کمک می کنند.

تولید کردن چیزی :

مجبور کردن خود به تولید منظم می تواند مهارت های تفکر فرد را تقویت کند. لازم نیست در کار خلاقانه استعداد داشته باشید. مجبور کردن ذهن به امتحان چیزهای جدید می تواند قدرت تفکر را افزایش دهد.

تفکر در مورد هدف کارها :

پشت هر تصمیمی یک نیت نهفته است. به دلیل نیازهای گیج کننده زندگی روزمره، مردم گاهی اوقات اهداف پشت اعمال خود را فراموش می کنند. سعی کنید اهداف اصلی خود را در طول روز در ذهن داشته باشید. روی اهداف بزرگتر در محل کار و مدرسه تمرکز کنید. سعی کنید مطمئن شوید که اقدامات شما واقعاً در خدمت هدف شما هستند. بیشتر اوقات مردم درگیر این فکر می شوند که باید کاری را به روش خاصی انجام داد یا مسیر خاصی را طی کرد. در اینجا اقدامات غیر منطقی می شود. سعی کنید وقتی کاری را انجام می دهید انتهای مسیر را به خاطر بسپارید.

در نظر گرفتن عواقب تصمیمات :

هر وقت تصمیمی می گیرید، عواقبی دارد. اندیشیدن آگاهانه در مورد این مفاهیم راه خوبی برای بهبود مهارت های منطقی شماست. از تخیلتان استفاده کنید. قبل از اینکه تصمیمی بگیرید، متوقف شوید و پیامدهای احتمالی مختلف را تصور کنید.

کنار گذاشتن فرضیات :

مردم در مورد هر موقعیتی حدس و گمان می‌زنند. این می‌تواند شما را به تفکر غیر منطقی سوق دهد. سعی کنید از هر یک از افکار خود آگاه باشید. گاهی اوقات مردم ذهن می‌خوانند. آنها به این فکر می‌کنند که دیگران در مورد آنها یا در مورد یک موقعیت خاص چه فکر می‌کنند. در واقعیت، بدون اینکه مستقیماً از آنها بپرسید، غیرممکن است که بدانید همه به چه فکر می‌کنند.

دوری از افکار منفی :

بسیاری از افراد زمانی که ناراحت هستند یا تحت استرس هستند، موقعیت‌ها را به فاجعه تبدیل می‌کنند. ممکن است فکر کنید اگر ماشین شما در این ماه نیاز به تعمیر داشته باشد، برای همیشه خراب خواهید شد، یا اگر نه بگویید، هرگز ازدواج نخواهید کرد. به یاد داشته باشید که یک شکست یا بدشانسی به معنای شکست و بدشانسی بیشتر در آینده نیست.

۴- نتیجه گیری

تفکر پیچیده ترین و عالی ترین فرآیند ذهنی است که با شرایط خاصی به جریان می‌افتد و توسعه می‌یابد؛ اصولاً تسهیل فرایند تفکر مهمترین رسالت نظام تعلیم و تربیت در سطوح مختلف است. درواقع هدف اصلی همه نهادهای آموزشی و پرورشی ایجاد و توسعه توانایی تفکر و حل مسئله در فراگیرندگان است. استفاده و گسترش صلاحیتهای تفکر برای رشد دانش آموزانی که به طور فزاینده در حال روبه رو شدن با جهان فناوری و طبعاً جهانی گسترده اند، حیاتی است. امروزه کشورهای سراسر جهان در حال تشخیص این نکته اند که طیف وسیعی از قابلیت‌های مهارت‌های تفکر به علاوه مهارت‌های پایه جهت آماده کردن کودکان برای آینده ای غیرقابل پیش بینی مورد نیاز هستند؛ زیرا اطلاعات به اندازه ای در حال گسترش هستند که افراد برای اینکه قادر به اداره مسائل مختلف، در زمینه و زمانهای مختلف زندگی باشند، نیازمند مهارت‌های قابل انتقال اند. پیچیدگی شغلهای امروزی نیز، نیاز به افرادی دارد که بتوانند در تولید دانش و فرایندهای جدید مطلب را درک، قضاوت و مشارکت کنند. ازاین رو جوامع امروزی نیاز به شهروندانی دارند که بتوانند اطلاعات منابع مختلف را جذب کنند و درست بودن آن را تعیین کرده و از آن استفاده کنند. هدف تعلیم و تربیت نیز پرورش و رشد تفکر است و دراین بین تفکر استدلالی بخش اساسی در تفکر و یادگیری است که با رشد افراد در ارتباط است و درنهایت به رشد جامعه می‌انجامد. ازاین رو توجه به پرورش تفکر استدلالی دانش آموزان اجتناب ناپذیر است.

منابع

- تیمورپور، سپیده و باقری، الهه و زارعی، نسترن. (۱۳۹۴). پرورش مهارت استدلال در دانش‌آموزان، اولین همایش علمی پژوهشی روانشناسی، علوم تربیتی و آسیب شناسی جامعه، کرمان
- جهانی فر، مجتبی، هرمزی نژاد، معصومه. (۱۴۰۲). بهبود مهارت استدلال علی دانش‌آموزان به کمک مدل‌سازی رایانه‌ای. فناوری آموزش، ۱۷(۳)، ۶۳۰-۶۰۷
- حسین بر، نرگس و ملازهی، امین و دامنی، حسین. (۱۴۰۲). بررسی تاثیر آموزش فلسفه به کودکان پرورش مهارت های استدلال دانش آموزان، دومین کنگره علمی دانشجویان روانشناسی، علوم تربیتی و مشاوره، تهران

رستمی، کاوه، فیاض، ایران‌دخت، مفیدی، فرخنده، ملکی، حسن، بهشتی، سعید. (۱۳۹۸). تأثیر برنامه‌ی آموزشی فلسفه برای کودکان بر میزان مهارت استدلال دانش‌آموزان پسر. پژوهش در نظام‌های آموزشی، ۱۳(۴۶)، ۳۳-۲۳.

رستمی، کاوه، رحیمی، ابراهیم، رستمی، ویدا و هاشمی، سپیده. (۱۳۹۱). بررسی تأثیر روش اجتماع پژوهشی در برنامه فلسفه برای کودکان بر خلاقیت کودکان، دو فصل نامه علمی تفکر و کودک، س ۴، ش ۲، ۱۷۱.

رشیدپور، ع. (۱۳۸۹). تأثیر روش تدریس کاوشگری بر میزان پرورش مهارت‌های تفکر فلسفی دانش‌آموزان پایه پنجم دوره ابتدایی شهر بهار. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه بوعلی سینا.

شعبانی، حسن؛ (۱۳۹۸)، روش تدریس پیشرفته، آموزش مهارت‌ها و راهبردهای تفکر، تهران، نشر سمت

طاهرزاده قهفرخی، سجاده، سایه میری، احسان، شاه‌مردانیان، طاهره، حیدری فرد، رضا. (۱۴۰۱). بررسی اثربخشی آموزش فلسفه بر پرورش استدلال و خلاقیت دانش‌آموزان (مورد مطالعه: دختران مقطع متوسطه اول شهر ایلام). تفکر و کودک، ۱۳(۱)، ۲۳۷-۲۰۳.

کنعانی هرنیدی، ستاره، نوریان، محمد، نوروزی، داریوش و عبایی کوپایی، محمود. (۱۴۰۰). تأثیر برنامه درسی فلسفه برای کودکان بر رشد خلاقیت دانش‌آموزان، دو فصل نامه علمی تفکر و کودک، س ۱۲، ش ۱، ۲۰۵-۲۳۰.

مبارکی، مریم. (۱۴۰۲). قدرت استدلال چیست؟، <https://maryammobaraki.net>

مرعشی، سیدمنصور، حقیقی، جمال، بنایی مبارکی، زهرا، و بشلیده، کیومرث. (۱۳۸۶). بررسی تأثیر روش اجتماع پژوهشی بر پرورش مهارت‌های استدلال در دانش‌آموزان دختر پایه سوم راهنمایی. مطالعات برنامه درسی، ۲(۷)، ۹۵-۱۲۲.

محمدی، خ. (۱۳۸۷). پژوهش، پژوهشگری و پژوهشنامه نویسی، (جلد ۱ و ۲)، تهران: جامعه‌شناسان

واحدی، مریم و مرادی قزلقیه، چیم، ۱۴۰۲، بررسی تأثیر آموزش فلسفه به کودکان بر پرورش مهارت‌های استدلال دانش‌آموزان، سیزدهمین کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های مدیریت و علوم انسانی، تهران

Cagla, A. (2010). *Developing in Young Children the Spirit of Enquiry Through the Use of Thinking Stories*, A Paper Presented at the First International Conference, National Institute of Education, Nan Yang Technological University, Singapore

Leng, L. (2015). *The role of philosophical inquiry in helping high school students engage in learning and seek meaning in lives*. Unpublished doctoral dissertation, University of Hawa'i